

Махлюк Василь

Науковий керівник – Альошина О. А., кандидат історичних наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОДІЇ ВОЗНЕСІННЯ ІСУСА ХРИСТА В БІБЛІЙНОМУ ТЕКСТІ

У статті розглянуто значення події Вознесіння Ісуса Христа в християнській традиції, пояснення її та зіставлення описів на основі текстів Біблії: Книги Псалмів, Євангелій, Дій Святих Апостолів, а також згадок в Книзі Псалмів Старого Завіту. Здійснено спробу охарактеризувати особливості події, подібні та відмінні її риси, які вказані у кожному із вищезгаданих біблійних текстів.

Ключові слова: *Ісус Христос, Вознесіння, Біблія, Книга Псалмів, Євангелія, Дій Святих Апостолів, Бог, натхнення, апостол, подібність, відмінність.*

The article considers the significance events Ascension of Jesus Christ in the Christian tradition, its explanation and comparison of descriptions based on texts of the Bible: Book of Psalms, Gospels, Acts of the Apostles, and also references in the Book of Psalms of the Old Testament. An attempt to characterize features of events similar and different features of which are listed in each of the above biblical texts.

Key words: *Jesus Christ, the Ascension, the Bible, the Book of Psalms, the Gospels, Acts of the Apostles, God, inspiration, the apostle, similarity, difference.*

Важливою частиною християнської традиції та елементами річного кола богослужінь є християнські свята. Найвизначнішими із них є дванадесяті свята, до числа яких, окрім різдвяних свят, входить Вознесіння Ісуса Христа, одне із свят пасхалії. Письмові джерела I- III ст. н. е. нічого не згадують про це свято. Теолог і філософ Оріген у своїй праці «Проти Цельса», вираховуючи християнські свята, теж не вказує нічого про святкування Вознесіння. Тому існує припущення, що в перших сторіччях це свято відзначали разом із святом Зішестя Святого Духа, котре вже було згадуване Орігеном до того. Пізніше, в IV столітті, Вознесіння є згадуваним. Історик Сократ, наприклад, в своїх працях називає його «всенародним святом» [5].

Вознесіння Ісуса Христа має велике значення в християнській традиції. Згідно з християнським вченням, після Воскресіння Христа через сорок днів, Бог забрав Його на Небо, хоч до цього, тобто від часу Воскресіння, Ісус перебував на землі.

Біблійний текст про це говорить: «*Від Отця вийшов Я, і на світ Я прийшов. І знов покидаю Я світ та й іду до Отця*» (Ів. 16:28). Вознесіння Ісуса Христа є дотичним до есхатологічного вчення християнства. В біблійному тексті Діяння Святих Апостолів сказано: «... А коли вони пильно дивились на небо, як Він віддалявся, то два мужі у білій одежі ось стали при них, та й сказали: Галілейські мужі, чого стоїте й задивляєтесь на небо? Той Ісус, що вознісся на небо від вас, прийде так, як бачили ви, як ішов Він на небо!» (Дії 1:10,11). Християнська теологія вкладає в ці слова зміст того, що Ісус Христос прийде знову в світ цей, аби вчинити Суд Божий над людьми.

Важливим є те припущення, що пророцтво про Вознесіння Ісуса Христа зустрічаємо ще в Старому Завіті. Ось що читаємо в Книзі Давидових Псалмів: «Промовив Господь Господові моему: Сядь праворуч Мене, доки не покладу Я Твоїх ворогів за підніжка ногам Твоїм!» (Пс. 109:1). Ймовірно, що цей текст і виражає пророцтво про народження Ісуса, його євангельську проповідь на землі, смерть, Воскресіння та Вознесіння. Окрім Книги Псалмів, Старий Завіт не містить більше згадок про Вознесіння Ісуса Христа, принаймні таких, де чітко ішлося саме про цей біблійний епізод. Новий Завіт, що природно, дає нам більш повноцінну картину описів про Вознесіння. Важливими джерелами, де згадується епізод Вознесіння Ісуса Христа, є Євангелії. Проте не всі Євангелічні тексти, що містяться в Біблії, містять ці описи. Приміром, євангеліст Іван не згадує про Вознесіння. Проводячи паралель із текстами трьох інших Євангелій від Марка, Матвія, Луки, а саме паралель в місцях, де в них розповідається про Вознесіння, бачимо, що в Євангелії від Івана поміщена лиш післямова: «Багато є й іншого, що Ісус учинив. Але думаю, що коли б написати про все те зокрема про кожне, то й сам світ не вмістив би написаних книг!» (Ів. 21:25). Власне, це можна пояснити тим, що сама ж Євангелія від Івана значно відрізняється від трьох інших, як за композицією, так і за змістом, адже і написана вона була пізніше, швидше за все, для доповнення вже існуючих трьох Євангелій.

Євангеліє від Луки є одним із трьох інших текстів, де Вознесіння Ісуса Христа описано найчіткіше. Власне, і сама ж Єванге-

лія є найбільш деталізованою з поміж усіх. Зокрема цьому тексті йдеться: «І Він вивів за місто їх аж до Віфанії; і, знявши руки Свої, поблагословив їх. І сталось, як Він благословляв їх, то зачав відступати від них, і на небо возноситись. А вони поклонились Йому, і повернулись до Єрусалиму з великою радістю. І постійно вони перебували в храмі, прославляючи й хвалячи Бога. Амінь» (Лк. 24:50-53). Для порівняння візьмімо подібний, проте менший за обсягом текст із Євангелії від Марка, в ньому теж йдеться про Вознесіння: «Господь же Ісус, по розмові із ними, вознісся на небо, і сів по Божій правиці. І пішли вони, і скрізь проповідували. А Господь помагав їм, і стверджував слово ознаками, що його супроводили. Амінь» (Мк. 16:19, 20). Початок цих двох частин тексту є подібним, тобто спілкування з апостолами (благословення апостолів). Проте євангеліст Марк пише про те, що Ісус, котрий вознісся, осів на небі по Божій правиці. Інші тексти Євангелій не вказують на це. Очевидно, що автор тексту посилався на той варіант старозавітного пророцтва про Вознесіння, адже там про Божу правицю є чітко написано. Євангеліст Марк також пише про те, що після Вознесіння, пророки пішли проповідувати скрізь, тобто по всій Землі. В паралелі євангеліст Лука пише про те, що апостоли після вознесіння перебували постійно в храмі, прославляючи і хвалячи Бога. Очевидно, що йдеться про щось подібне, або одне і те ж. Бо і слово «храм», поряд і словами «хвалити» та «прославляти», можна розуміти як місця богослужінь, прославлення Бога, або ж трактувати як «храм слова Божого», тобто «перебувати у храмі», тобто «бути у проповіді», проповідувати Боже слово[4].

Євангеліє від Матвія, як і Євангеліє від Івана, не містить описів про Вознесіння Ісуса Христа, проте вона належить до числа синоптичних, тобто Євангелій, які мають багато подібностей і паралельних місць (йдеться про Євангелії від Луки, Марка, Матвія). Цей текст містить конкретно опис слів, котрі Ісус, очевидно, промовляв перед Вознесінням. В Євангелії сказано: «А Ісус підійшов і промовив до них та й сказав: Дана Мені всяка влада на небі й на землі. Тож ідіть, і навчіть всі народи, християчи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів. І ото, Я перебуватиму з вами повсякденно аж до кінця віку! Амінь» (Мт. 28:18-20). В цьому фрагменті ми бачимо, що слова, згадувані в попередніх двох Євангеліях, набувають вираженого місіонерського забарвлення, хрещення народів

в основі з тими істинами, про які заповів Ісус. Разом з тим, сказані Ісусом слова про те, що перебуватиме Він з учнями до кінця віку і заповідає їти проповідувати і свідчать про те, що Він йде з цього світу. А маючи рівносильну владу на небі та землі, очевидно, що йде мова саме про перехід на небо, тобто про Вознесіння.

Останнім новозавітнім текстом, де згадується історія Вознесіння Ісуса Христа, є книга Дій Святих Апостолів. Цей текст має не менш детальний опис Вознесіння Ісуса. В ньому зокрема йдеться: «А зібравшись з ними, Він звелів, щоб вони не відходили з Єрусалиму, а чекали обітниць Отчої, що про неї казав ви чули від Мене. Іван бо водою хрестив, ви ж охрещені будете Духом Святим через кілька тих днів! А вони, зійшовшись, питали Його й говорили: Чи не часу цього відбудуєш Ти, Господи, царство Ізраїлеві? А Він їм відказав: То не ваша справа знати час та добу, що Отець поклав у владі Своїй. Та ви приймете силу, як Дух Святий злине на вас, і Моїми ви свідками будете в Єрусалимі, і в усій Юдеї та в Самарії, та аж до останнього краю землі. І, прорікши оце, як дивились вони, Він угору возноситись став, а хмара забрала Його перед їхніх очей... (Дії 1:4-11). Враховуючи той факт, що авторство Дій Святих Апостолів приписують євангелісту Луці, деталізація опису Вознесіння є «авторською закономірністю» і доказом того, що таке припущення може бути правдивим. Слід зазначити, що опис Вознесіння в цій книзі цінним є в тому, що він показує не лише Вознесіння Ісуса (до речі, в інший спосіб, коли Ісус не піднімався вгору, а був забраний хмарою відразу з-під землі). Важливо те, що Ісус та ангели, котрі з'явилися в процесі Вознесіння, говорять про те, що буде ще один прихід Ісуса Христа, про який не знатимуть люди на землі. Поряд із тим, Ісус напроорокував те, що будуть благословенні пророки і будуть свідками Ісуса, тобто свідчитимуть перш за все проповіддю, аж поки не дізнається про вчення Ісуса вся земля [3]. Очевидно, що після цього вселенського проповідування і має наступити Другий Прихід Ісуса Христа, котрій і приведе людство до Апокаліпсису.

Біблійний текст є досить специфічним в питаннях однозначності тексту. Особливо складно дійти спільної думки, досліджуючи ті тексти, аналогії яких зустрічаються в інших місцях біблійних книг. І, як правило, такі аналогії часто є далеко відмінними, або дуже частковими фрагментами тексту. Проте в інших випадках подібність тексту може бути майже однаковою. Такі двозначні позиції свідчать як на користь, та і проти того, щоб

вважати всі біблійні книги абсолютно достовірними, тим більше після стількох редакцій, канонізації і вилучення книг із канону, перекладів та втручань екзегетів[4].

На основі біблійної історії про Вознесіння Ісуса Христа, можна теж сформувати декілька прикладів такої суперечності, котрі були виявлені шляхом дослідження тематично однакового тексту, проте із певними відмінностями. Перш за все слід сказати про те, що ці тексти формують дві позиції щодо них: 1) чи є вони незалежними один від одного, тобто тими, що створювалися різними людьми, в різних місцях, але в підсумку, через богонатхненність авторів, уподібнилися? Чи це лиш компіляція текстів із власними доповненнями: спрощеними, чи деталізованими? Якщо так, то який текст тоді є оригінальним, тобто первинним? Однозначно на такі питання відповісти зараз неможливо. Та й авторство кожної із Євангелій, приміром, або ж Дій Святих Апостолів є лиш приписаним, умовним. Проте є й інша позиція, котра радше стає в захист біблійних текстів, хоча впливає із того ж прикладу. Те, що тексти є тематично спільні, проте текстологічно різні, свідчить за те, що кожен із авторів писав текст самостійно, а неподібність – це нормальний процес, оскільки мислити аналогічно автори не можуть[2]. Проте цим же порушується однозначність богонатхнення, тобто те, для чого було створювати текст стільком людям, коли богонатхнений автор Євангелії, скажімо, зумів би це зробити один. Та й питання неканонічних Євангелій, апокрифів є теж відкритим. Адже питання канонізації – це питання церковні, а отже людські.

Напевно, коло таких питань можна продовжувати довго, і їх актуальність збільшуватиметься із кількістю. Проте зараз варто теж відповідати на питання, принаймні ті, які можуть бути пояснені. На основі викладеного вище дослідження можна скати те, що кожен із текстів, де згадується біблійна історія Вознесіння, є унікальним сам по собі. Всі вони не менш унікальну здатність доповнювати і пояснювати один одного, формуючи цілісну картину біблійної історії Вознесіння. Одна із них є детальнішою, проте вона не є повноцінною без іншої, меншої, проте з унікальним набором фактів, що змінюють або підтверджують описану картину. І, врешті, можливо текст Біблії і є настільки пошанованим і цінним, як текст сакральний, бо містить у собі питання неосягнені, які потребують перш за все віри, а вже потім раціонального пояснення.

Список використаних джерел та літератури:

1. Біблія або Книги Святого Письма Старого та Нового Заповітів. Із мови давньоєврейської та грецької на українську дослівно перекладена/ [Переклад проф. І. Огієнка]. – Київ: Українське Біблійне товариство, 2005. – 1375 с.
2. Фехнер Г. Жизнь Иисуса // Г. Фехнер – Москва. – 1975. – 336 с.
3. Журнал Московской патриархии. – 1982. – №9. – С. 47-48
4. Козловський О. – Про свято Вознесіння Господнього. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/exclusive/holidays_and_customs/15665/1
5. Антошевський Т. – Хронологія книг Євангелія: Коли народився і воскрес Христос. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://risu.org.ua/ru/index/exclusive/events_people/417